

TƏMƏL SƏVİYYƏ KLİNİK VƏ PRAKTİK SƏRİŞTƏLƏR

Tələbələr bu klinik və praktik sərişteləri göstərmə dərəcəsində mənimsəməlidirlər

TƏMƏL KURSLAR

İlk yardım	1	D
Təməl həyat dəstəyi (THD) - Basic Life Support (BLS)	1	D
Kardio-pulmonar irəli həyat dəstəyi (KİHD) - Advanced Cardiopulmonary Life Support (ACLS)	6	D
Travmada irəli həyat dəstəyi (TİHD) - Advanced Trauma Life Support	6	D

TƏMƏL KLİNİK SƏRİŞTƏLƏR

Təməl biliklər

Aşağıdakı cərrahi sindromların və ya xəstəliklərin diaqnostikasını, müalicəsini, profilaktikasını və proqnozunu göstərə bilmək üçün lazım olan elmi biliklər: cərrahi anatomiya, klinik fiziologiya və patoloji anatomiya, xəstəliklərin tərifləri, təsnifatı, epidemiologiyası, etiologiyası, patogenezi, patomorfologiyası, gedişi və ağırlaşmaları, klinik əlamətləri, müayinələri (klinik, laborator, görüntülmə və digər), diaqnostikası, müalicə üsulları, müalicə nəticələri, profilaktikası, proqnozlaşdırma üsulları və s.

SİNDROMOLOJİ YANAŞMA

ÜMUMİ HİSSƏ

Yara sağlması	3	S4
Sepsis və infeksiya	3	S4
Xəstənin əməliyyatözü və sonrası aparılması	6	S4
Cərrahi əməliyyata	6	S4

razılıq		
Cərrahiyyədə	3	S4
güvənlik		

XÜSUSİ HİSSƏ

Disfagiya	4	S4
Qanqusma /Yuxarı		
mədə-bağırsaq	4	
qanaxması		S4
Hematokeziya və		
melena/Aşağı	4	
mədə-bağırsaq		
qanaxması		S4
Kəskin qarın	4	S4
Qarında şişkinlik	4	
və kütlə		S4
Sarılıq	4	S4
Qaraciyərdə kütlə	4	S4
Xroniki		
diareya/qəbizlik	4	S4
Anal ağrı	4	S4
Travmalı xəstə	5	S4
Təngnəfəslik	5	S4
Qanhayxırma	5	S4
Ağciyərdə kütlə	5	S4
Ətraflarda ağrı və	5	
şişkinlik		S4
Ətraflarda xora		
Boyunda kütlə		

Digər cərrahi ixtisas sahələri

Xayada şişkinlik
 Bel-yan ağrısı
 Sidik ləngiməsi
 Hematuriya
 Qırıq və ya çıxıqlar
 Şişkin və ağrılı oynaq
 Burun qanaxması
 Qulaqda axıntı və ağrı
 Karlıq
 Boğulma/hava yolları tıxanması
 Yuxarı tənəffüs yolları infeksiyaları
 Bel ağrısı
 Ətraf parezi
 Kəllədaxili hipertenziya
 Axsayan uşaq

ÜMUMİ HİSSƏ

Cərrahi xəstənin aparılması

Əməliyyatönü aparma

Əməliyyatönü rutin müayinələr
Tənəffüs sisteminin dəyərləndirilməsi
Ürəyin dəyərləndirilməsi
Qastrointestinal sistemin dəyərləndirilməsi
Sidik-cinsiyyət sisteminin dəyərləndirilməsi
Ətrafların dəyərləndirilməsi
Vaskulyar sistemin dəyərləndirilməsi
Endokrin sistemin dəyərləndirilməsi
Qanyaradıcı sistemin dəyərləndirilməsi
Psixiatrik problemlərin dəyərləndirilməsi
İmmun sisteminin preop dəyərləndirilməsi
Su-elektrolit mübadiləsinin dəyərləndirilməsi
Anestezioloji baxımdan dəyərləndirilmə
Cərrahi riskin qiymətləndirilməsi
Əməliyyata razılığın alınması
Tromboz profilaktikası
Preoperativ antibiotikoprofilaktika
Premedikasiya və sedasiya

Əməliyyatdaxili aparma

Xəstəni əməliyyata göndrəmə
Aseptika və antiseptika
Yerli və ümumi anesteziyanın prinsipləri
Əməliyyatdaxili monitorizasiya

Əməliyyatdan sonrakı aparma

Postoperativ monitorizasiya və gedişi qiymətləndirmə
Rutin postoperativ müalicələr (ağrıkəsicilər, infuziya, antibiotik, tromboprofilaktika, qidalandırma, drenlərə və yaraya qulluq və s)
Postoperativ ağırlaşmalar (cərrahi sahə ağırlaşmaları, pulmonar, kardio-vaskulyar, sinir sistemi, qaraciyər, qastrointestinal, renal, endokrin, hematoloji və s)

İntensiv terapiya və reanimasiya

Kritik vəziyyətlərdəki xəstələrdə həyatqurtarma
İntensiv terapiya şöbəsinə yatışa və çıxışa göstərişlər
İntensiv terapiyada monitorizasiya
Ürək dayanması
Beyin ölümü
Anafilaksiya
Kəskin tənəffüs yetməzliyi, KRDS

6	S4
6	S4
6	S4
6	S4
6	S4

Ürək yetməzliyi, aritmiyalar	6	S4
Şok (hipovolemik, kardiogen septik, neyrogen)	6	S4
Nevroloji disfunksiya (koma və digər)	6	S4
Qaraciyər yetməzliyi	6	S4
Böyrək yetməzliyi	6	S4
Qastrointestinal yetməzlik	6	S4
Endokrin disfunksiya	6	S4
Su-elektrolit, turşu-qələvi pozulmaları	6	S4
Koaqulopatiya	6	S4
Sepsis	6	S4
Kəskin qarın, abdominal kompartman sindromu	6	S4
Pnevmoniya	6	S4
Tromboemboliyalar	6	S4
Hipertermik kriz	6	S4
Çoxlu orqan yetməzliyi	6	S4
İntensiv terapiyada nozokomial infeksiyalar	6	S4

Su-elektrolit və turşu tarazlığı

Elektrolit pozulmaları	3	S4
Maye pozulmaları	3	S4
Turşu-qələvi pozulmaları	3	S4

Qidalanma və metabolizm

Qidalanmanın qiymətləndirilməsi	3	S4
Enerji ehtiyacının hesablanması	3	S4

Anesteziya

Xəstənin anestezioloji qiymətləndirilməsi	3	S4
Anestezioloji ağırlaşmalar	3	S4

Yara sağlması

Açıq yaraların müalicəsi	3	S4
--------------------------	---	----

Cərrahi infeksiya və profilaktikası

Sterilizasiya	3	S4
Aseptika və antiseptika	3	S4

Hemopoetik sistem

Anemiyalar	3	S4
Hemoqlobinopatiya və hemolitik anemiyalar	3	S4
Polisitemiya	3	S4
Leykopeniyalar	3	S4
Trombositopeniyalar	3	S4
Koaqulopatiyalar	3	S4
Yaygın damardaxili qanaxma	3	S4
Antikoaqulyant alan xəstələrin aparılması	3	S4

Trombofiliya	3	S4
Transfuziya reaksiyaları	3	S4
Trombozlar	3	S4

İmmun sistem		
İmmunosupressiya	3	S4

Onkologiya		
Kanser skrinningi	3	S4

Heriatriya		
Yaşlı xəstələrin müayinəsi və qiymətləndirilməsi	3	S4

XÜSUSİ HİSSƏ

Qarın sindromları		
Kəskin qarın	4	S4
Kəskin mədə-bağırsaq qanaxmaları	4	S4
Mədə-bağırsaq keçməzliyi	4	S4
Qarındaxili qanaxma	4	S4
Qarında şişkinlik	4	S4
Sarılıq	4	S4
Cərrahi anomaliyalar	4	S4
Qastrointestinal kanalın xoraları	4	S4
Qastrointestinal fistullar	4	S4
Xronik abdominal ağrı	4	S4

Qida borusu		
Disfagiya	4	S4
Qida borusu perforasiyası (spontan, yatrogen)	4	S4
Qida borusu yad cisimləri	4	S4
Mallori-Veys sindromu	4	S4
Axalaziya	4	S4
GERX	4	S4
Barret ezofaqusu	4	S4
Hiatal yırtıq	4	S4
Divertikul (Zenker, Epifrenik)	4	S4
Qida borusu strikturları	4	S4
Qida borusu əməliyyatlarından sonrakı ağırlaşmalar	4	S4

Mədə və 12bb		
Mədə və 12bb xorası	4	S4
Xora ağırlaşmaları (qanaxma, perforasiya, stenoz, penetrasiya və digər)	4	S4
Stress xoraları	4	S4
Mədə xərçəngi	4	S4

Mədə limfoması	4	S4
Mədə polipləri	4	S4
Mədənin digər şişləri	4	S4
Menetriye xəstəliyi	4	S4
Mədə burulması	4	S4
Mədə divertikulu	4	S4
Bezoar	4	S4
Qastroenterit	4	S4
Postoperativ sindromlar	4	S4
Nazik bağırsaq		
Bağırsaq keçməzliyi	4	S4
İnvaginasiya	4	S4
Kron xəstəliyi	4	S4
Digər spesifik enteritlər	4	S4
Radiasion enteritlər	4	S4
Mekkel divertikulu	4	S4
Mezenterik işemiya, tromboz	4	S4
Fistulalar	4	S4
Nazik bağırsaq polipləri	4	S4
Bağırsağın xoş törəmələri	4	S4
Bağırsağın bəd törəmələri	4	S4
Bağırsağın karsinoid şişləri	4	S4
Qastrointestinal stromal tumorlar (QİST)	4	S4
Bağırsaq kistləri, qaz kistləri (intestinal pneumatosis)	4	S4
Mezenterik sist	4	S4
Yoğun bağırsaq		
Aşağı mədə-bağırsaq qanaxmaları	4	S4
Yoğun bağırsaq keçməzliyi	4	S4
Psevdoobstruksiya	4	S4
Yoğun bağırsaq burulması	4	S4
Toksik meqakolon	4	S4
Divertikulitlər	4	S4
Kəskin appendisit	4	S4
Yatrogen yaralanmalar	4	S4
Xoralı kolit	4	S4
Kron xəstəliyi	4	S4
İnfeksion kolitlər	4	S4
Antibiotiklərə bağlı kolit	4	S4
İşemik kolit	4	S4
Divertikul və divertikulyoz	4	S4
Kolon polipləri	4	S4
Kolonun bədxassəli törəmələri	4	S4
Kolonun xoşxassəli törəmələri	4	S4
Spastik kolit	4	S4

Anorektal cərrahiyyə

Rektal qanaxma	4	S4
Anal tromboz	4	S4
Kəskin parapoktit	4	S4
Hemorroy	4	S4
Anal çat	4	S4
Pararektal fistullar	4	S4
Qıl dönməsi	4	S4
Düz bağırsaq polipləri	4	S4
Düz bağırsağın bədxassəli törəmələri	4	S4
Anal və perianal bəd xassəli törəmələr	4	S4
Anal və peranal prekanseroz xəstəliklər	4	S4
Retrorektal törəmələr	4	S4

Qaraciyər

Varikoz qanaxma	4	S4
Qaraciyər absesi	4	S4
Qaraciyər törəmələrinin qiymətləndirilməsi	4	S4
Qc sistləri	4	S4
Hemangioma	4	S4
Fokal nodulyar hiperplaziya	4	S4
Hepatik adenoma	4	S4
Hepatosellulyar karsinoma	4	S4
Qaraciyərin metastatik törəmələri	4	S4
Sirroz	4	S4
Portal hipertenziya	4	S4

Öd yolları

Öd sancısı	4	S4
Kəskin xolesistit	4	S4
Kəskin xolangit	4	S4
Mexaniki sarılıq	4	S4
Öd daşı xəstəliyi	4	S4
Xroniki daşlı xolesistit	4	S4
Daşsız xolesistit	4	S4
Öd kisəsinin polipləri	4	S4
Xoledoxolitiaz	4	S4
Öd daşına bağlı bağırsaq keçməzliyi	4	S4
Öd daşına bağlı pankreatit	4	S4

Mədəaltı vəzi

Kəskin pankreatit	4	S4
Pankreatik abses və nekroz	4	S4
Pseudosistlər	4	S4
Pankreas xərçəngi	4	S4

4 S4

Dalaq

Dalaq absesi	4	S4
Postsplenektomik sepsis	4	S4
Splenomeqaliya və hipersplenizm	4	S4
Hemolitik anemiyalar	4	S4
İdiopatik trombositopenik purpura	4	S4

Qarın divarı

Boğulmuş yırtıqlar	4	S4
Eventerasiya	4	S4
Qarında şişkinlik	4	S4
Qasıq yırtığı	4	S4
Göbək yırtığı	4	S4
Bud yırtığı	4	S4
Ağ xətt yırtığı	4	S4
Ə/sonrakı yırtıqlar	4	S4
Digər yırtıqlar	4	S4
Qarın divarının ağrısı	4	S4
Düz əzələ hematoması	4	S4
Yamaq infeksiyaları	4	S4

Periton və retroperiton

Kəskin qarın	4	S4
İkincili peritonit	4	S4
Üçüncülü peritonit	4	S4
Qarındaxili abses	4	S4
Bitişmə xəstəliyi	4	S4
Retroperitoneal hematoma	4	S4
Omentit	4	S4
Omentum burulması və nekrozu	4	S4
Apendagit	4	S4
Assit	4	S4

Endokrin

Tirotoksik kriz	5	S4
Hipotiroid kriz	5	S4
Karsinoid kriz	5	S4
Diabetik koma	5	S4
Hipoqlikemik koma	5	S4
Adrenal yetməzlik	5	S4
Hiperkalsemik kriz	5	S4
<i>Qalxanvari vəzi</i>	5	S4
Düyünlü ur	5	S4
Hipertiroidizm	5	S4
Hipotiroidizm	5	S4

Tirotoksikoz	5	S4
Graves xəstəliyi	5	S4
Tiroid törəmələri	5	S4
Papilyar xərçəng	5	S4
Follikulyar karsinoma	5	S4
Medulyar karsinoma	5	S4
Hürthle hüceyrəli xərçəng	5	S4
Anaplastik xərçəng	5	S4
Paratiroid vəzi	5	S4
Birincili hiperparatiroidizm	5	S4
Böyrəküstü vəzi	5	S4
Birincili hiperaldosteronizm	5	S4
Feoxromasitoma	5	S4
Adrenal yetməzlik	5	S4

Süd vəzi

Kəskin laktasion mastit	5	S4
Süd vəzi əməliyyatlarının ağırlaşmaları	5	S4
Mastalgiya	5	S4
Gilədən ifrazat	5	S4
Süd vəzində kütlə	5	S4
Kəskin mastitlər	5	S4
Fibroistik xəstəlik	5	S4
Fibroadenoma	5	S4
Süd vəzi sistləri	5	S4
Piy nekrozu	5	S4
Travmaları	5	S4
Süd vəzi xərçəngi	5	S4

Dəri və yumşaq toxuma

Kəskin irinli xəstəliklər (furunkul, karbunkul, fleqmona)	3	S4
Sellülitlər	3	S4
Nekrotik yumşaq toxuma infeksiyaları	3	S4
Hidradenit	3	S4
Dolama	3	S4
Dəri və dərialtı toxumaların digər infeksiyaları	3	S4
Yara irinləməsi	3	S4
Dəri və dərialtı toxuma törəmələri	3	S4
Dəri və dərialtı sistlər	3	S4
Pilonidal sinus	3	S4
Epidermal sist	3	S4
Nevuslar	3	S4
Fibroma	3	S4
Lipoma	3	S4
Vaskulyar törəmələr	3	S4
Yastı hüceyrəli xərçəng	3	S4

Bazal hüceyrəli xərçəng	3	S4
Melanoma	3	S4
Yataq yarası	3	S4
Dəri və yumşaq toxuma əməliyyatlarının ağırlaşmaları	3	S4

Baş və boyun

Yuxarı tənəffüs yolları obstruksiyası	5	S4
Burun qanaxması	5	S4
Boyunda kütlə	5	S4
Baş və boyun əməliyyatlarının ağırlaşmaları	5	S4

Travma

Travmalı xəstənin ilkin qiymətləndirilməsi və stabilizasiyası	5	S4
Qanaxma və şok	5	S4
Döş qəfəsi travması	5	S4
Qarnın küt və açıq travmaları	5	S4

Transplantasiya

Beyin ölümü	5	S4
Son mərhələ orqan yetməzlikləri və transplantasiyaya göstərişlər	5	S4

Döş qəfəsi

Kəskin tənəffüs yetməzliyi	5	S4
Pnevmotoraks	5	S4
Hemotoraks	5	S4
İrinli plevrit	5	S4
Ağciyər absesi	5	S4
Ağciyər qanaxması	5	S4
Ağciyər xərçəngi	5	S4

Damar

Arteriyalar

Kəskin arterial tıxanma (tromboz və emboliya)	5	S4
Mezenterik arteriya trombozu və emboliyası	5	S4
Kompartman sindrom	5	S4
Axsama	5	S4
Diabetik angiopatiya və ayaq	5	S4
Aorto-iliak okklyuziv xəstəlik	5	S4
Femopopliteal okklyuziv xəstəlik	5	S4
İnfrapopliteal okklyuziv xəstəlik	5	S4
Bürger xəstəliyi (obliterasiyaedici trombangit)	5	S4
Renal arteriyanın okklyuziyası	5	S4
Serebrovaskulyar xəstəliklər	5	S4

Venalar

Kəskin tromboflebit	5	S4
---------------------	---	----

Dərin ven trombozu	5	S4
Ağciyər arteriyası tromboemboliyası	5	S4
Varikoz xəstəliyi	5	S4
Xronik venoz yetməzlik	5	S4
Postflebitik sindrom	5	S4
Limfedema	5	S4

Ürək

Şok, kəskin ürək yetməzliyi	5	S4
Ürək tamponadası	5	S4
Koronar damar xəstəlikləri	5	S4
Qapaq xəstəlikləri	5	S4

TƏMƏL PRAKTİK SƏRİŞTƏLƏR

Təməl biliklər

Aşağıdakı müdaxilələri və cərrahi əməliyyatları göstərmək üçün lazım olan biliklər: tərfi, göstərişlər, əks göstərişlər, texnikası və işləmələrin ardıcılığı, ağırlaşmaları və s.

Ümumi praktik sərişlər

Sterilizasiya	3	B
Əllərin yuyulması	1	B
Cərrahi əlcəklərin geyilməsi və çıxarılması	1	B
Maskanın, kolpakın, eynəklərin taxılması və istifadəsi	1	B
Steril xalatın geyilməsi və çıxarılması	3	B
Cərrahi alətləri tanımaq və onlardan istifadə etmək	3	B
Cərrahi tikiş materiallarını tanımaq	3	B
Cərrahi yamaqlar, drenajlar və digər materiallar	3	B
Müdaxilələr barədə məlumat vermək, yazılı razılıq almaq və göndəriş vermək	6	B
Müdaxilələrdə infeksiya kontrolu həyata keçirmək	3	B
İstifadə edilmiş tibbi tullantıları güvənli şəkildə ləğv etmək	3	B
Cərrahi xəstənin xəstəlik tarixinin yazılması	6	B
Xəstəyə reseptin yazılması	3	B
Xəstələrin və cihazların təhlükəsiz daşınması	3	B

Təməl diaqnostik sərişlər

Hərəkətin ölçülməsi	1	B
Nəbz müayinəsi	1	B
Təzyiqin ölçülməsi	1	B
Tənəffüs müayinəsi	3	B
Saturasianın ölçülməsi	3	B
Başın müayinəsi	3	B
Göz müayinəsi	5	B
Qulaq müayinəsi	5	B

Burun müayinəsi	5	B
Ağız və boğaz müayinəsi	5	B
Boyun müayinəsi	3	B
Döş qəfəsi müayinəsi	3	B
Süd vəzi müayinəsi	3	B
Qarın müayinəsi	3	B
Rektal müayinə	3	B
Xaya müayinəsi	3	B
Yuxarı ətrafın müayinəsi	3	B
Aşağı ətrafın müayinəsi	3	B
Bel müayinəsi	3	B
Limfa düyünləri müayinəsi	3	B
Törəmənin palpator qiymətləndirilməsi	3	B
Yaranın qiymətləndirilməsi	3	B
Cərrahi xəstənin ümumi qiymətləndirilməsi	6	B
Qarın boşluğunun normal USM şəklini tanımaq	3	B
Qarın boşluğunun müxtəlif cərrahi patologiyalarının USM şəkillərini tanımaq	4	B
Döş qəfəsinin normal rentgen şəkilini tanımaq	3	B
Döş qəfəsinin müxtəlif cərrahi patologiyalarını tanımaq	5	B
Qarın boşluğunun normal KT şəkillərini tanımaq	4	B
Qarın boşluğunun müxtəlif cərrahi patologiyalarının KT şəkillərini tanımaq	4	B
Döş qəfəsinin normal KT şəkilini tanımaq	5	B
Döş qəfəsinin müxtəlif cərrahi patologiyalarının KT şəkillərini tanımaq	5	B
EKQ monitorunun qoşulması	3	B
EKQ-nin qiymətləndirilməsi	3	B
Spirometriyanın aparılması	3	B
Venopunksiya	3	B
Qan analizlərinin götürülməsi	3	B
Qan kulturasının alınması	3	B
Qanda qlükozanın təyini	3	B
Sidik analizinin götürülməsi	3	B
Burun, boğaz və yara yaxmalarının alınması	3	B
Yaradan mikrobioloji müayinə üçün materialın götürülməsi	3	B
Qidalanma vəziyyətinin qiymətləndirilməsi	3	B
Hamilələik testinin aparılması	5	B

Təməl müalicə səriştələri

Xəstələrə qulluq (ağız, burun, qulaq, dəri, ayaq, saç, yataq, paltar, qidalandırma və s)	3	B
Sarğıların və bandajların qoyulması	3	B
Koaqulyatordan istifadə edilməsi	3	B
Düyünlər	3	B
Dərinin hazırlanması	3	B
Yerli infiltrasion anesteziyanın aparılması	3	B
Dəriyə tikişin qoyulması	3	B
Dəri tikişinin sökülməsi	3	B
Yaraya sargının qoyulması, dəyişdirilməsi	3	B

Batmış yad cismin xaric edilməsi	3	B
Defibrilyator	6	B
Oksigen verilməsi	1	B
Venadaxili infuziyanın aparılması	6	B
Dərialtı inyeksiya	3	B
Əzələdaxili inyeksiya	3	B
Rektal şamın qoyulması	3	B
Inhalyasiyanın aparılması	3	B
İnsulin tətbiq etmə	6	B
Sınıqların immobilizasiyası	5	B
Qan köçürmə	6	B
Endotraxeal intubasiya	6	B
Traxeostomanın qoyulması	6	B
Sidik kisəsinin kateterizasiyası	6	B
Nazoqastral zond	6	B
Plevral punksiya və drenaj	6	B
İmalə	6	B
Stomalara qulluq	6	B